

Prof. Dr. Orbán Miklós

Az alábbi életrajzot Pekár Zsolt Ászár polgármestere és Baksa Zoltánné a Kisbéri Táncsics Mihály Gimnázium igazgatója állította össze. A forrás elsősorban Dr. Orbán Miklós Professor Úr és Pekár Zsolt polgármester levelezéséből származik, illetve a <http://www.chem.elte.hu/departments/anal/nonlin/orban/orban.html> és a https://hu.wikipedia.org/wiki/Orb%C3%A1n_Mikl%C3%B3s weboldalakon található információkból.

A Dr. Orbán Miklós munkásságát bemutató életrajz 2017. augusztus 20-án ünnepélyes keretek között hangzott el az ászári Közösségi Házban. Ezen a napon kapta meg a Professor Úr az Ászár Község Díszpolgára címet. A szöveget Baksa Zoltánné a Kisbéri Táncsics Mihály Gimnázium igazgatónöje és Dr. Lunkné Nyuli Márta az Ászári Jászai Mari Általános igazgatónöje olvasta fel. Két olyan intézményvezető, akik ma olyan iskolákat igazgatnak, amelyekben a Professor Úr az első lépcsőfokokon elkezdett felkapaszkodni abba a magaslatba, amelybe ezidáig nem sok ászári embernek sikerült eljutnia.

Orbán Miklós 1939. április 29-én született Ászáron. Születésétől 1962-ig ászári lakos volt, majd 1962-től Budapestre költözött. Ma is a fővárosban lakik. Az elemi iskola alsó tagozatát Ászáron, a felső tagozatot pedig Kisbéren végezte el.

Gimnáziumi tanulmányait a Kisbéri Táncsics Mihály Gimnáziumban kezdte meg 1953-ban, s itt tett sikeres érettségi vizsgát 1957-ben. Egyetemi évei Budapesthez kötődtek. Az Eötvös Lóránd Tudományegyetem vegyész szakára járt, s ez lett az első és egyetlen munkahelye is.

1962-től az ELTE Természettudományi Karán a Kémia Tanszéken tanársegéd, majd 1971-től adjunktus. 1972-től docens 1987-től egyetemi tanár. 1992 és 2006 között a Kémia Tanszék tanszékvezetője volt, 2009-től pedig professzor emeritus címet kapott. (A professzor emeritus címet főiskolai vagy egyetemi tanári címmel rendelkezők kaphatnak, akik nyugdíjba vonultak. A címet nem automatikusan adják, az adott egyetem szervezetei döntenek róla. A professzor emeritus címmel rendelkezők egyetemük teljes jogú tagjai maradnak és taníthatnak is.)

Orbán Miklós professzor úr 1965-től megkezdte a tudományos fokozatok begyűjtését is. 1965-ben megszerzi a doktori címet, 1972-ben már a kémiai tudományok kandidátusa. 1984-ben kémiai tudományok doktorává avatják. 1998-ban bevásztják a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagjai közé, 2004-től pedig az akadémia rendes tagja.

A beosztásban és tudományos fokozatokban történő előrehaladás, az elért eredmények magukkal hozták a külföldi tanulmányutakat és meghívásokat tudományos előadásokra.

1968-ban három hónapot töltött Moszkvában, majd az 1969/70-es tanévet Londonban a Chelsie College of Science and Technology Egyetemen. 1980 és 2009 között összesen 7 évet töltött Bostontól alig 9 mérföldnyire fekvő Waltham-ban, az ország egyik leghíresebb kutató egyetemén, a Brandeis Egyetemen tevékenykedett.

Orbán Miklós professzor úr 55 éves tudományos, kutató, oktató munkája során számtalan külföldi meghívásnak tett eleget. Előadást tartott többek között a németországi Dortmund-

ban, az olasz Modenában, Mexico-ban Oaxaca-ban, a spanyolországi Santiago de Compostella-ban is. Előadói körúton az USA-ban Oregon, Montana államok, Japánban Tsukuba, Tokyo, Nara, Nagoya, Kyoto városainak egyetemein tartott előadásokat.

A külföldi egyetemi előadások mellett konferenciák hosszú sorának volt résztvevője, előadója. Így az USA legismertebb konferencia sorozatán Gordon Research Conferences-ben amelyet részben Amerikában, de részben Európában is szervezik. Kétszer volt szekció elnök, 4-szer plenáris előadó, 6-szor "rövid" előadó az Amerikai Egyesült Államok Plymouth, Newport, Bristol, Lewinston, Waterville, Stowflake városaiban, az olasz Barga-ban, a spanyolországi Girona-ban és az angliai Oxford-ban szervezett konferenciákon.

Bár az eddig felsoroltak is igen tartalmas életutat írnak le, de a sornak még nincs vége. Mindezek mellett a tudományos közéleti tevékenységben is aktív szerepet vállalt. 1984 és 2009 között National Science Foundation – Magyar Tudományos Akadémia által finanszírozott, „Oscilláló Kémiai Reakciók” című kutatási kooperációs projekt kezdeményezője, magyarországi vezetője volt. A projekt keretében 13 magyar kutató sok évet töltött Amerikában. Orbán professzor úr pl. 33-szor repülte át az Atlanti Óceánt ennek keretében. Professzor úr zárójelben megjegyezte ennél a projektnél, hogy sajnos több kiutazó kollégája disszidált. Ugyanezen projekt keretében 2 amerikai professzor sokszor utazott Magyarországra s 3 amerikai doktoráns hosszú időt, kb. egy-egy évet töltött Orbán Miklós laboratóriumában.

6 éven át a Magyar Tudományos Akadémia Kémiai Osztály elnökhelyettese volt. 11 éve – jelenleg is – vezeti az ELTE Kémiai Tanszékcsoport „Nemlineáris Kémiai Dinamika Laboratorium” kutató csoportját.

8 évig az MTA Kémiai Osztály Tudományos és Doktori Bizottság elnöke volt. Mindezek mellett a Magyar Tudományos Akadémia Publikációs Elnöki Bizottság kémikus tagja, MTA Analitikai Bizottság tagja, MTA Fizikai-Kémiai Bizottság tagja, az Országos Tudományos Kutatási Alap zsüri és kollégiumi Habilitációs Bizottság Tagja és folytathatnánk a sort napestig.

A tudományos kutatókat minősítő, magyar és nemzetközi adatbankok által nyilvántartott adatsorban szerepel. A Magyar Tudományos Művek Tára adatai szerint közlemények száma: 130. A cikkeit más szerzők 4050-szer említik, mint forrásmunkát. Megjegyzendő, hogy az MTA Doktora tudományos cím megszerzéséhez elegendő a kb. 200-as idézettség.

A Magyar Tudományos Művek Tára által a közelmúltban törölt hatástényező (impact factor), Orbán Miklós esetében kb. 400. Az impact factor a folyóirat - amelyben a közlemény megjelent - minőségét jelzi. A kémiában a "legmenőbb"-nek számító folyóiratok a Nature, a Journal of American Chemical Society, a Journal of Physical Chemistry és az Account of Chemical Research", amelyekben önállóan vagy társ-szerzőkkel több, mint 50 közleménye jelent meg.

Az "idézettség"-eket rangsorolják is a "tudományometriában". Van, ahol csak felsorolják a hivatkozott cikket a közlemény végén, ez az általános (a "References" section-ban általában a kémiában 10-30 körüli munkára hivatkoznak), jobb esetben a neveket a cikk szövegében, "Results", vagy "Discussions" részében is kiírják. A legrangosabb az u.n. "acronym idézet", amikor valamely új reakciót, mechanizmust, egyenletet, stb... valaki nevével azonosítanak. Így pl egy adott reakciót nem képletekkel jelölnek valamely közleményben, hanem csak röviden: "X.Y.Z-reakció. Persze nem a "felfedező" nevezi el magáról pl. az egyenletét, hanem a szakma így kezdi emlegetni. Igen, van ilyen dr. Orbán Miklós professzorral kapcsolatban is, az "Orban oscillator" amelyben egy könnyen kezelhető periodikus reakciót írt le. (M. Orban: "Oscillations and Bistability in the Cu-catalysed Reaction between H₂O₂ and KSCN",

Megjelent a "Journal of the American Chemical Society" folyóiratban 1989-ben. Erre kapott idézetek száma eddig bőven több, mint 100.

Szintén a nevével fémjelzett az „OKN mechanizmus”, ami azt jelenti, hogy Orbán-Körös-Noyes javasolt egy mechanizmust egy adott folyamat magyarázatára. Az "EOE reaction" pedig egy olyan reakció, amelyet Edblom-Orban-Epstein rakott össze peridikus jelenségek előállítására.

A fenteikben felsorolt (és a felsorolás nem teljes!) életút eredményeit számos alkalommal kitüntetésekkel ismerték el. Már az egyetemi tanulmányait 1962-ben vörös diplomával végezte. Ugyanebben az évben megkapta a Felsőoktatási Tanulmányi Érdemérmét. 1987-ben az ELTE Természettudományi Díját vehette át.

A kormány 1990-ben munkája elismeréseként Széchenyi Díjat adományozott Orbán Miklósnak.

2009-ben az egyik legmagasabb állami kitüntetést, a Magyar Köztársasági Érdemrend Középkeresztjét kapta meg.

A Semmelweis Orvostudományi Egyetem Winkler Emlék Éremmel ismerte el munkásságát, s 2012-ben vette át az 50 éve megszerzett egyetemi diploma Aranydiplomáját az Eötvös Loránd Tudományegyetemen.

Szent-Györgyi Albertet idézve: A szellemvilágban nincsenek nagy országok és kis országok, ott nincsenek országhatárok. Minden ország akkora, amennyivel hozzájárul az emberi haladáshoz, teljesen függetlenül attól, hogy a térképen mekkora terület jelöli a helyét a világban.

Tisztelt Professor Úr! Ön ezt teljességgel bizonyította életútja során. Nem voltak országhatárok, hiszen a világot bejárta munkásságával. S Ön ezt a kis Magyarországot eredményeivel, az emberi haladáshoz való hozzájárulásával óriásivá tette. Hálás szívvel köszöni ezt Önnek szülőfaluja: Ászár.

